

OSNOVNA ŠOLA ŽIRI

NOVA ČIPKARSKA ŠOLA

Področje: arhitektura

Raziskovalna naloga

Avtorji:

Maja KRVINA, Lucija KAVČIČ, Jure TRČEK

Mentorica:

Petra Novak, prof.

Žiri, 2016

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Žiri.

Mentorica: Petra Novak, prof.

Datum predstavitve:

VSEBINA

1. UVOD.....	6
2. TEORETIČNI DEL	7
2.1 Delovanje Čipkarske šole Žiri.....	7
2.1 Prostori Čipkarske šole Žiri.....	9
3. RAZISKOVALNI DEL.....	16
3.1 Metodologija	16
3.1.1 Opis vzorca raziskave.....	16
3.1.2 Opis merskega instrumenta	16
3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov	16
3.1.4 Obdelava podatkov	16
3.2 Rezultati ankete o zadovoljstvu s čipkarsko šolo	17
3.2.1 Čipkarska šola v sklopu OŠ	17
3.2.2 Lokacija.....	18
3.2.3 Velikost učilnice.....	18
3.2.4 Ločitev prostora.....	19
3.2.5 Oblika prostora/učilnice?	20
3.2.6 Zunanost čipkarske šole	20
3.2.7 Zadovoljstvo s pohištvo v čipkarski šoli.....	21
3.2.8 Zadovoljstvo s pripomočki čipkarske šole	21
3.2.9 Razstavni prostori?	22
3.2.10 Šola kot vidno klekljarsko središče.....	22
4. INTERVJU Z MANCO AHLIN	23
5. RAZPRAVA - projektni del	28
5.1 Nova čipkarska šola	28
6. ZAKLJUČEK.....	37
7. VIRI IN LITERATURA.....	38
8. PRILOGE.....	39

KAZALO SLIK:

Slika 1: Iz načrta obstoječe Čipkarske šole	10
Slika 2: Večji prostor	10
Slika 3: Ptičja perspektiva čipkarske učilnice.....	11
Slika 4: Ob pogledu na manjši prostor.....	11
Slika 5: Pogled iz zunanje smeri.....	12
Slika 6: Pogled iz manjšega prostora – oprema učilnice	12
Slika 7: Polica s pripomočki v čipkarski učilnici.....	13
Slika 8: 'Čakajoči' klekeljni	13
Slika 9: Punkla.....	14
Slika 10: Klekeljni na punklu	14
Slika 11: Skupina starejših učenk.....	15
Slika 12: Običajna šolska ura v čipkarski učilnici	15
Slika 13: Predelna stena Mance Ahlin v New Yorku	23
Slika 14: Pogled skozi čipkasto okno	24
Slika 15: Manca Ahlin in mlade raziskovalke.....	27
Slika 16: Izdelovanje makete	29
Slika 17: Pogled na šolo/kozolec z jugozahodne smeri	29
Slika 18: Prehod v čipkarsko učilnico iz šole.....	29
Slika 19: Pogled na park pred šolo, v ozadju kozolec	30
Slika 20: Pogled na čipkarsko šolo iz ceste	30
Slika 21: Pogled izza katedra	32
Slika 22: Pogled na čipkarsko učilnico	32
Slika 23: Žičnata čipka za stekleno steno	33
Slika 24: Žičnata ograja na maketi.....	34
Slika 25: Del tlorisa	36
Slika 26: Del tlorisa makete	36
Slika 27: Razstavni prostor	36

KAZALO GRAFOV:

Graf 1: Čipkarska šola v sklopu OŠ.....	17
Graf 2: Ali vam je lokacija čipkarske šole v 3. nadstropju šole všeč?	18
Graf 3: Ali vam zdi velikost učilnice... ..	18
Graf 4: Se ti zdi, da bi bilo bolje ločiti prostor in opremo le-tega glede na znanje klekljaric?	19
Graf 5: Ali ste zadovoljni z obliko prostora/učilnice?	20
Graf 6: Ali vam je všeč zunanost čipkarske šole?	20
Graf 7: Ali ste zadovoljni s pohištvom čipkarske šole?.....	21
Graf 8: Ali ste zadovoljni s pripomočki čipkarske šole oz. shranjevanjem le-teh?.....	21
Graf 9: Ali so vam všeč oz. so razstavni prostori v čipkarski šoli dovolj veliki?	22
Graf 10: Se vam zdi, da bi bilo potrebno tudi zunanost prostora/objekta, v katerem se nahaja čipkarska šola urediti tako, da je vidno, da gre za klekljarsko središče?.....	22

Povzetek

Naloga na podlagi raziskave, opravljene med učenci Čipkarske šole Žiri, predstavi sedanje zadovoljstvo s prostori, lokacijo, opremo današnje čipkarske šole, v kateri učenci kot v izvenšolski dejavnosti že 110 let pridobivajo klekljarsko znanje. V prostorih, kjer je čipkarska učilnica sedaj, že od leta 1950. Vprašalnik je bil osnova za načrtovanje nove čipkarske šole; na podlagi odgovorov smo prikazali izboljšavo - možnost nove zgradbe za čipkarsko šolo, ki pa bi bila povezana z OŠ Žiri, prostore v njej, notranjo in zunanjo ureditev, izgled čipkarske šole in opremo. Naloga vsebuje tudi projektni del: računalniško načrtovanje in maketo.

Ključne besede: čipkarska šola, klekljanje, arhitektura, gradnja, oprema

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem učencem, ki so rešili anketo, in Manci Ahlin, ki nas je obiskala na naši šoli in s katero smo opravili intervju. Posebej pa se moramo zahvaliti učiteljici klekljanja, gospe Branki Grošelj, in gospe Petri Novak, mentorici naše raziskovalne naloge.

1. UVOD

V letošnjem šolskem letu praznujemo 110-letnico Čipkarske šole Žiri, dve raziskovalki pa že 9. in hkrati zadnje leto sodelujeva v izvenšolski dejavnosti klekljanja. Za konec najinega delovanja v čipkarski šoli sva se odločili, da se le-tej posvetiva na poseben način in tako sva skupaj z mentorico prišli na idejo, da oblikujemo novo čipkarsko učilnico. K sodelovanju sva povabili tudi učenca, ki pozna risarska načrtovalna orodja in tako je nastala ideja, ki pa se nam zdi tudi uresničljiva. Namen in glavno raziskovalno vprašanje je, kako osnovati nove čipkarske prostore, da bodo zanimivi in uporabni tako za učence, ki hodijo v čipkarsko šolo, kot tudi za obiskovalce same šole kot tudi na splošno Žirov. Žiri so namreč znane po čipkah in tovarni Alpina. Tudi sami več dni na teden preživiva v klekljarski šoli. Najprej smo nameravali izvedeti, kakšno je mnenje uporabnikov čipkarske šole – na podlagi le-te smo izvedli projektni del in osnovali novo čipkarsko šolo.

Naše hipoteze so:

1. Učenci so zadovoljni z lokacijo (3. nadstropje) čipkarske šole.
2. Učencem se zdi učilnica absolutno premajhna.
3. V čipkarski šoli ni dovolj razstavnih prostorov.
4. Novo načrtovana čipkarska šola bo učencem všeč.

V raziskovalni nalogi smo uporabili naslednje metode dela: Podatke o čipkarski šoli smo dobili iz pisnih virov različnih virov, največ pa nam je povedala učiteljica klekljanja Branka Grošelj. V drugem delu smo starejšim učencem, ki obiskujejo čipkarsko šolo, razdelili anketne vprašalnike o zadovoljstvu z čipkarsko šolo. Ti so bili večinoma zaprtega tipa. Glede na dobljene podatke smo kasneje v programu Google SketchUp 8 načrtovali novo čipkarsko šolo, na podlagi le-te pa sestavili maketo. Pred tem smo v istem računalniškem programu predstavili tudi obstoječo čipkarsko učilnico.

Za maketo nove čipkarske šole smo sklekljali posebne čipke, sestavljene iz srebrnega sukanca in para žice. V pomoč pri idejah nam je bil tudi intervju, ki smo ga izvedli z gospo Manco Ahlin, arhitektko, ki živi in dela v New Yorku. Pri izdelavi nove čipkarske učilnice pa smo se držali tudi Navodil za graditev osnovnih šol v Republiki Sloveniji.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Delovanje Čipkarske šole Žiri

Čipkarska šola v Žireh je bila ustanovljena leta 1906, čeprav segajo prvi zapisi o poučevanju klekljanja v Žireh že v dobri dve desetletji pred tem. Za leto 1883 je občina od deželnega odbora dobila nekaj sredstev za čipkarske namene, zato so dekleta poprijele za klekljanje in niso hotela hoditi v delavno šolo. Zaradi tega naj bi bilo tudi obiskovanje rednega šolanja dokaj neredno, saj naj bi veliko tako deklet kot fantov klekljalo. V tem obdobju, torej ob koncu 19. stoletja je klekljanje poučevala 'neka ženska iz Idrije', dejavnost pa naj bi potekala na pošti.

Po uradni ustanovitvi čipkarske šole je klekljanje poučevala strokovna učiteljica, ga. Leopoldina Pelhan. V tistem času naj bi znalo v Žireh klekljati okrog 200 ljudi; poleg kmetijstva pa je bila to dejavnost, ki je prinesla skromen, a dodaten vir zaslužka. V času 1914-1918 je bila dejavnost klekljanja nekoliko okrnjena, kar je razumljivo, saj so razmere med 1. svetovno vojno med drugim povzročile tudi pomanjkanje klekljarskih pripomočkov. Po tem obdobju je prišlo do znatnih sprememb, predvsem pri organizaciji šolstva in novih ureditvah državnih meja. Tako je klekljanje v Žireh (in seveda tudi učenje le-tega) prešlo pod Kraljevino Jugoslavijo. Da pa je obdobje med obema vojnama prineslo razcvet v klekljanju, je zagotovo moč pripisati tudi čipkarskim šolam. Učiteljica Leopoldina Pelhan je leta 1936 po 30-letnem uspešnem delu poučevanje predala gospe Angelci Jesenko. Pouk v čipkarski šoli v Žireh se je navkljub težkim šolskim razmeram nadaljeval tudi med 2. svetovno vojno, še naprej pa je mlade klekljarje in klekljarice usmerjala gospa Jesenko. V 50. letih 20. stoletja je bila mentorica tudi številnim odraslim. Večje težave zaradi sprememb v družbi, delovanja številnih društev, izmenskega pouka itd. pa so nastopile po letu 1960, kar je posledično povzročilo zmanjšan vpis učencev v čipkarsko šolo. S temi težavami se je soočala gospa Anda Kavčič (nato Grošelj), ki je prevzela vodstvo čipkarske šole od učiteljice Angelce Jesenko. Znatno delež k tradiciji poučevanja klekljanja osnovnošolskih otrok pa je nadalje prispevala gospa Marica Albreht, strokovna učiteljica klekljanja, ki je čipkarsko šolo vodila od začetka 70. let do zadnjih let 20. stoletja. Večje zanimanje za klekljarsko izobraževanje, podpora s strani občine in šolskega vodstva so tako povečali vpis v čipkarsko šolo. V začetku 70. let je bilo npr. v čipkarski šoli 64 učencev, po letu 1980 pa vedno – in tudi v letošnjem šolskem letu je tako - preko 100 učencev.

V 2. polovici 80. let je začasno, zaradi sicer kratkotrajnega financiranja učenja klekljanja, 1. in 2. razred lahko poučevala dodatna učiteljica (Julijana Gantar). V šolskem letu 1997/1998 je poleg gospe Albrehtove s poučevanjem klekljanja pričela učiteljica Branka Grošelj, ki žirovsko čipkarsko šolo vodi še danes. Ob 100-letnici delovanja čipkarske šole v Žireh je bilo vanjo vpisanih 120 učencev, od tega tudi 20 fantov.

Več kot 50 let se učenci žirovske čipkarske šole udeležujejo raznih tekmovanj doma in v tujini. Leta 1964 se je 15 deklic udeležilo Čipkarskega festivala v Ljubljani, kjer je najmlajša žirovska klekljarica (petletna Malči Naglič) prejela posebno nagrado. Šolska kronika od začetka 70. let vsebuje tudi skrbne zapise o znanju učencev v čipkarski šoli. Tako je npr. zabeleženo, da so se v šolskem letu 1972/1973 učenke 4. razreda izredno dobro naučile izdelovati ribice, kar je zelo zahtevno, čeprav se rabita samo dva para klekeljev.

S svojim znanjem se učenci predstavljajo tako doma kot v tujini (Avstrija, Francija, Nemčija), kjer so posegli (tudi) po najvišjih mestih. Zadnje odmevno je bilo 1. mesto mladih klekljaric Čipkarske šole Žiri (Hana Vrhovnik, Klara Laknar) na Svetovnem čipkarskem kongresu 2014 v Avstraliji.

V žirovski čipkarski šoli se trudimo povezati tradicijo in sodobnost. Vemo, da novim družbenim tokovom ne moremo ubežati, zato skušamo učence motivirati tudi s sodobno tehnologijo in sodobnimi načini preživljanja prostega časa. Za prvo skrbimo z računalniškim risanjem vzorcev, s katerimi smo pričeli že dobro desetletje nazaj. Učenci tako s tehnologijo, ki jim je blizu, ustvarijo nekaj, kar je tradicionalno. V to vključijo znane klekljarske tehnike: platno, slepi ris, sukani ris, kitica z ovitki, ribica, rogljički, žabice, štručke in sukane slinice. Za aktivno preživljanje prostega časa pa poskrbimo s tekmovanjem na tradicionalnih žirovskih klekljarskih dnevih. Tu je znanje klekljanja združeno s športom. Udeležijo se ga lahko otroci od 2. do 5. razreda osnovne šole. Tekmovalci se ekipno preizkusijo v šaljivem klekljanju kitice z velikimi klekeljni na veliki blazini ter v individualnem tekmovanju, kdo hitreje pripravi pripomočke za klekljanje (Novak, 2015).

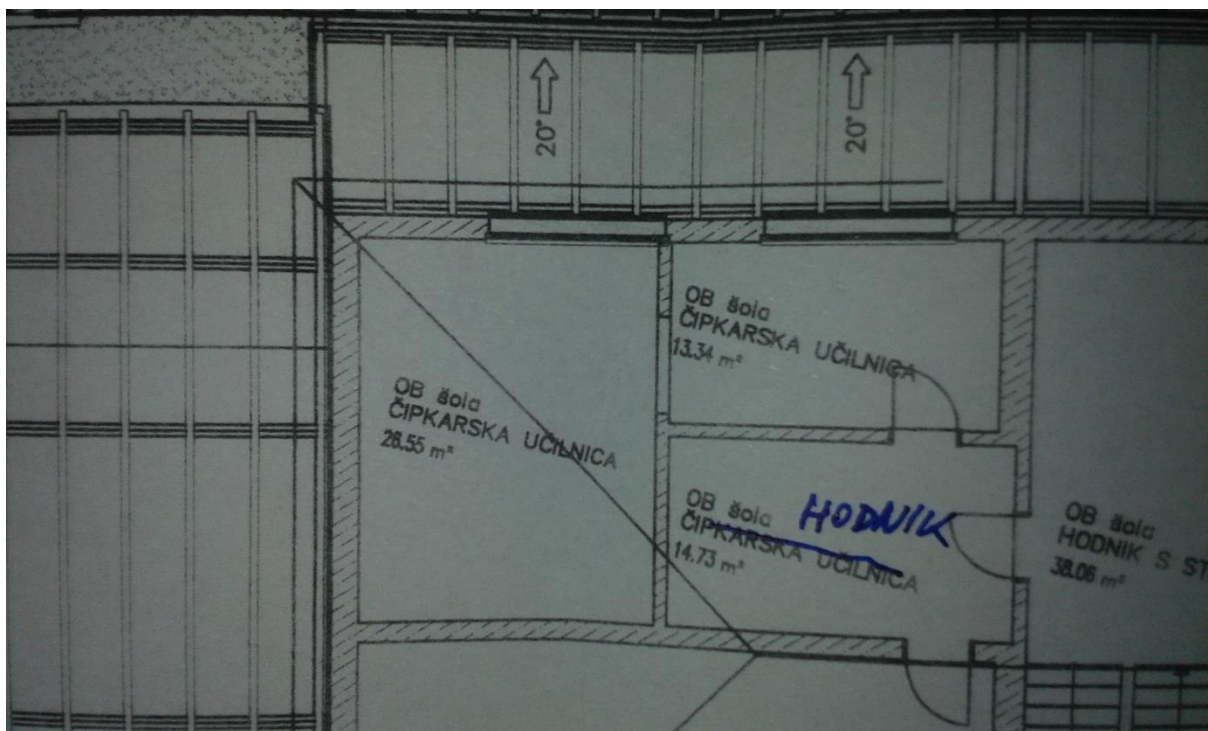
2.1 Prostor Čipkarske šole Žiri

Čipkarska šola Žiri oz. čipkarska učilnica v njej pomeni isto. Naša čipkarska šola ima kljub 110-letni tradiciji klekljanja še vedno samo en prostor, eno učilnico. Zato sta besedi šola in učilnica uporabljeni sinonimno. Sicer pa se čipkarska šola nahaja v starem delu Osnovne šole Žiri. Iz arhiva navajamo nekaj navedb o prostorih šolske zgradbe tik pred prihodom v današnjo, obstoječo stavbo.

Slovenskega pouka je bilo konec takoj po nemški okupaciji aprila 1941. Nemci so večino učiteljev preselili v Srbijo in septembra t. l. uvedli nemško šolo z nemško govorečimi učitelji. Delovala je do marca 1943. Izpraznjeno šolsko poslopje so februarja 1944 požgali partizani, zato so pouk, ki so ga na željo staršev ponovno začeli uvajati spomladi 1944, izvajali na različnih lokacijah v Žireh in okoliških vaseh. Na pobudo KO OF Žiri je 4. septembra 1944 (v osvobojenih Žireh!) ponovno stekel redni šolski pouk v štirih razredih z 10 oddelki. Poučevale so partizanske učiteljice, šolo je obiskovalo 339 otrok. V nacionaliziranih in privatnih zgradbah je šola gostovala do 29. novembra 1950, ko se je preselila v prostore nove šolske zgradbe, kjer je še danes. (www.siranet.si)

Čipkarska šola se nahaja v tretjem nadstropju, ima slabih 40 kvadratnih metrov. Sicer učilnica ustreza vsem normativom in standardom za opremo učilnic tehničnega pouka.

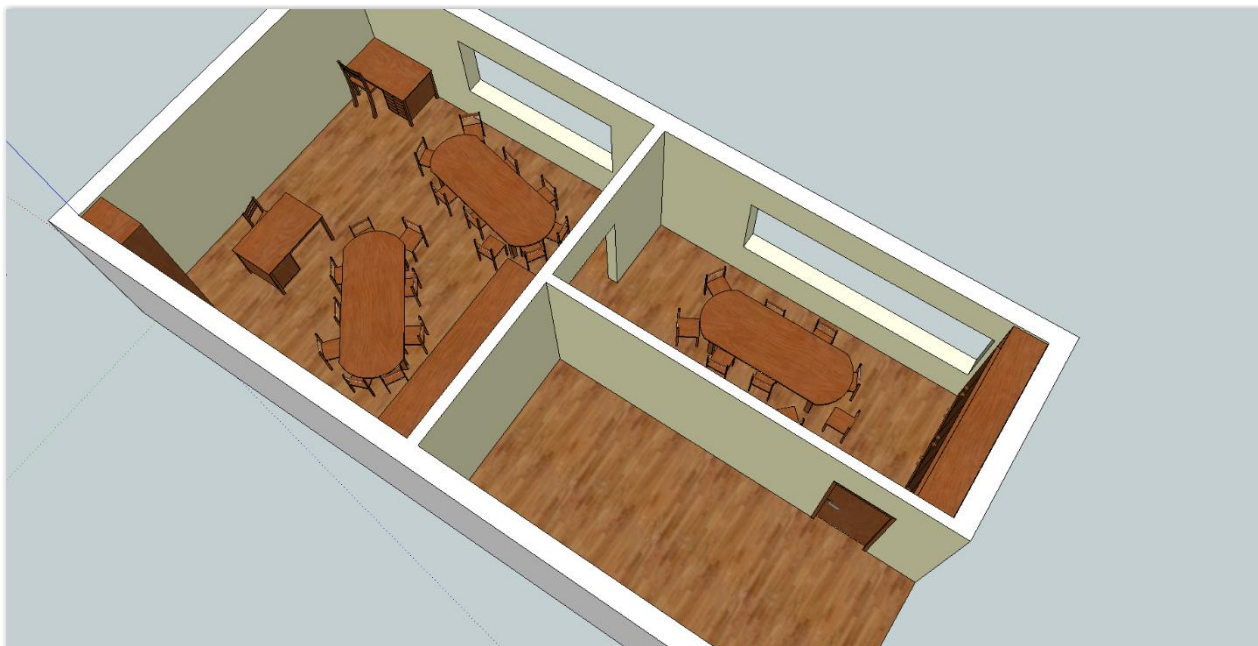
Več kot besede, povedo slike čipkarske učilnice. Te pričajo tudi o utripu v učilnici, morebitni gneči ipd.

Slika 1: Iz načrta obstoječe Čipkarske šole

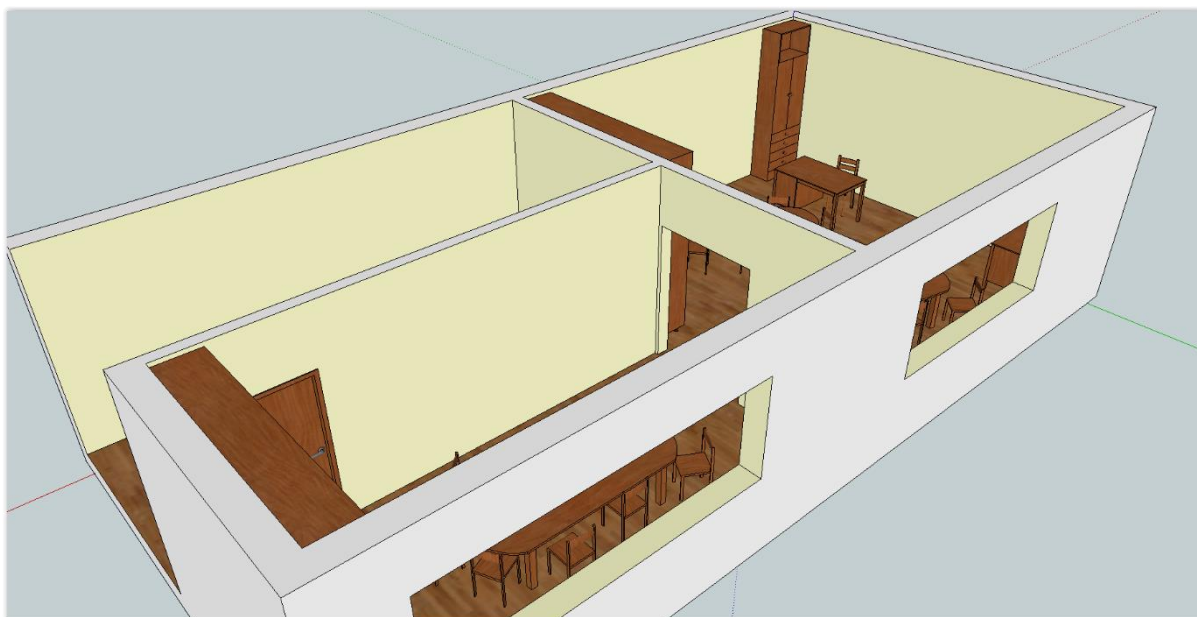
Slika 2: Večji prostor

Slika 3: Ptičja perspektiva čipkarske učilnice

Slika 4: Ob pogledu na manjši prostor

Slika 5: Pogled iz zunanje smeri

Slika 6: Pogled iz manjšega prostora – oprema učilnice

Slika 7: Polica s pripomočki v čipkarski učilnici

Slika 8: 'Čakajoči' klekeljni

Slika 9: Punkla

Slika 10: Klekeljni na punklu

Slika 11: Skupina starejših učenk

Slika 12: Običajna šolska ura v čipkarski učilnici

3. RAZISKOVALNI DEL

3.1 Metodologija

Uporabniki čipkarske učilnice so učenci, ki so vključeni v izvenšolsko dejavnost klekljanja. V letošnjem letu jih je od 1. do 9. razreda 129, od tega 67 odstotkov na razredni stopnji; kasneje, v času ko nam učencem več časa vzame redni pouk oz. se osredotočimo le na nekaj dejavnosti, nas je v čipkarski šoli manj. Torej smo izvedli anketo med uporabniki - učenci čipkarske šole.

Ker naloga pokriva področje arhitekture, smo opravili intervju z nekdanjo učenko naše čipkarske šole, sedaj pa priznana oblikovalko in arhitektko Manco Ahlin.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Anketo smo razdelili med 'starejše uporabnice čipkarske šole, tiste, ki že več let obiskujejo čipkarsko šolo in imajo s samim prostorom največ izkušenj.

V anketo smo vključili 35 učenk (6.-9. razred), kar sicer predstavlja 83 odstotkov vseh učenk predmetne stopnje, ki obiskujejo čipkarsko šolo.

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Anketa je bila sestavljena iz 10 vprašanj zaprtega tipa (Priloga).

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Anketo smo razdelili v čipkarski šoli, pri rednem pouku klekljanja.

Intervju smo izvedli ob obisku gospe Mance Ahlin v Žireh. Takrat si je ogledala tudi našo čipkarsko šolo. Obenem je povedala, da se v čipkarski šoli v tem času ni prav nič spremenilo – razen učiteljice – kar nam je dalo dodaten motiv za načrtovanje nove čipkarske učilnice.

3.1.4 Obdelava podatkov

Podatke, pridobljene v anketi, smo prešteli in statistično obdelali s pomočjo računalniškega programa Excel. V tem istem programu smo kasneje izdelali tudi grafe, nato pa opravili še besedno analizo podatkov.

3.2 Rezultati ankete o zadovoljstvu s čipkarsko šolo

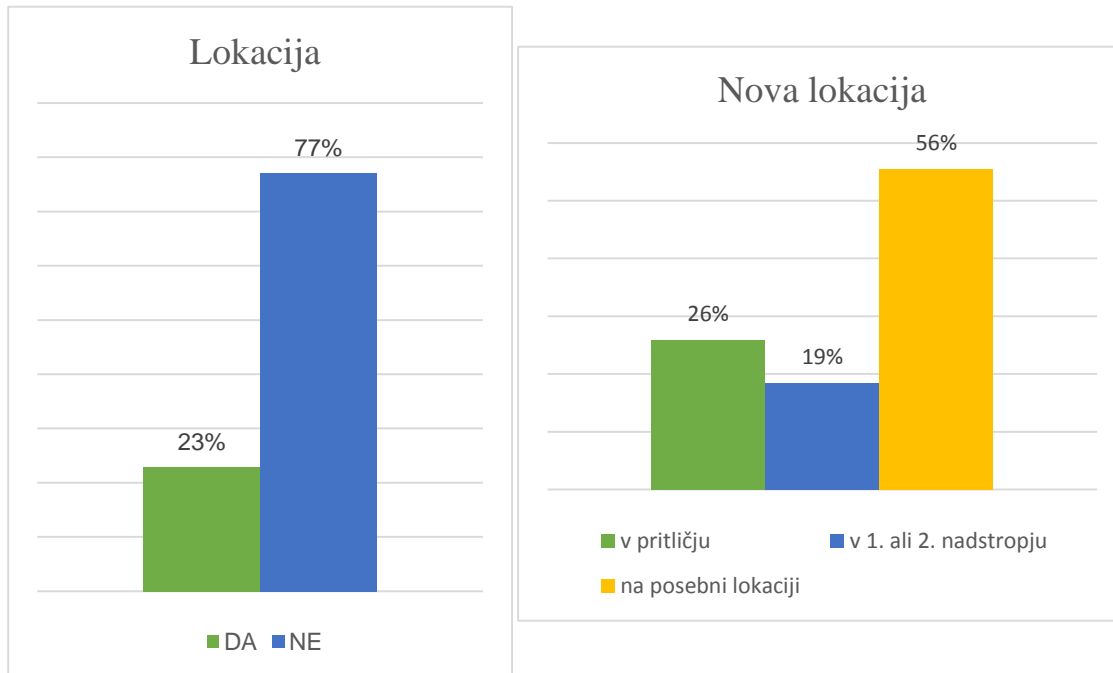
3.2.1 Čipkarska šola v sklopu OŠ

Graf 1: Čipkarska šola v sklopu OŠ

Iz grafa je razvidno, da veliki večini učencev ustreza čipkarska šola v sklopu osnovne šole. Le 6 % učencev bi to spremenilo.

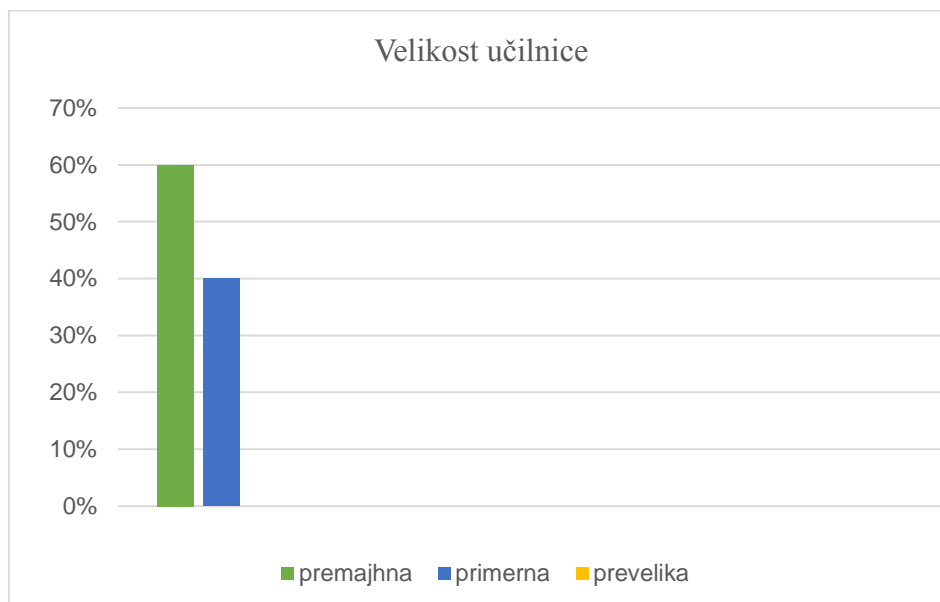
3.2.2 Lokacija

Graf 2: Ali vam je lokacija čipkarske šole v 3. nadstropju šole všeč?

Lokacija v 3. nadstropju večini učencev ni všeč, so tudi izjeme. Hipoteza št. 1 je ovržena. Učenci, ki jim ni všeč trenutna lokacija, bi si v večini želeli čipkarsko šolo na posebni lokaciji.

3.2.3 Velikost učilnice

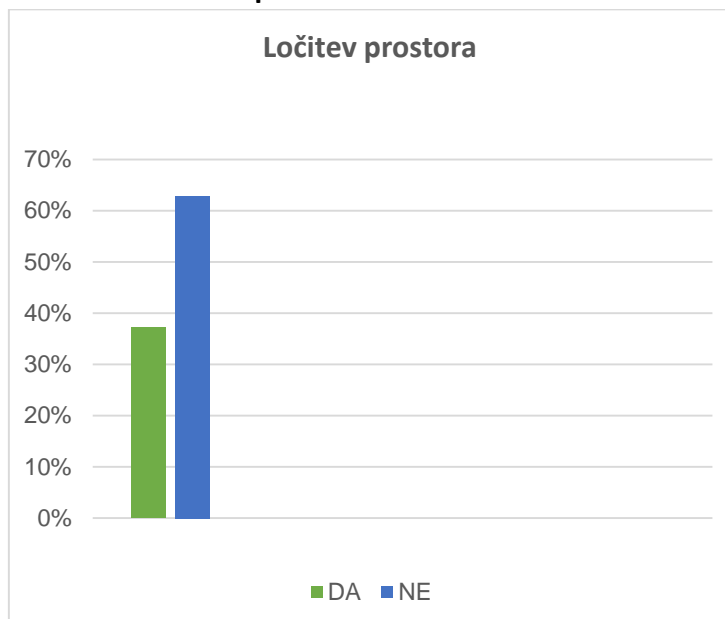

Graf 3: Ali vam zdi velikost učilnice ...

Ob analizi anket smo ugotovili, da se večini učencev velikost čipkarske učilnice zdi premajhna oz. jih nekaj manj meni, primerna. Nihče od učencev ni napisal, da je učilnica, v kateri poteka klekljarski pouk, prevelika. Iz tega lahko sklepamo, da se učenci, ki obiskujejo klekljarsko šolo, počutijo nekoliko utesnjene in bi jim večja učilnica ustrezala.

Hipoteza št. 2 je potrjena.

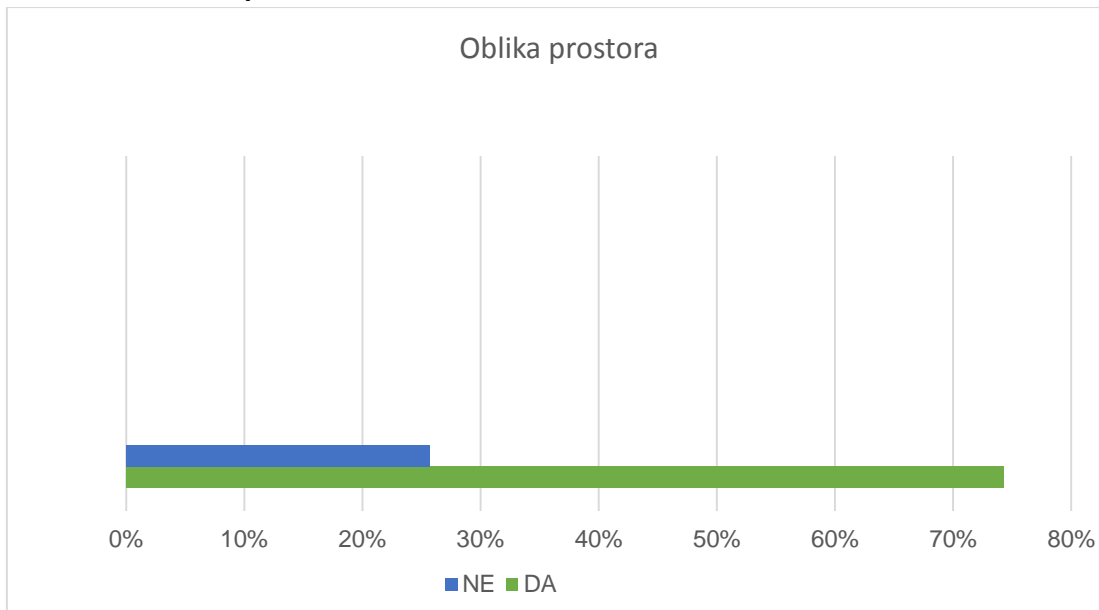
3.2.4 Ločitev prostora

Graf 4: Se ti zdi, da bi bilo bolje ločiti prostor in opremo le-tega glede na znanje klekljaric?

Nekaterim učencem bi ustrezala ločitev prostorov, a večina se s tem ne strinja. Sklepamo, da bi to onemogočilo druženje generacij. Čeprav pa iz lastnih izkušenj vemo, da se – tudi če ni učilnica deljena – skupine same organizirajo največkrat glede na isto starost.

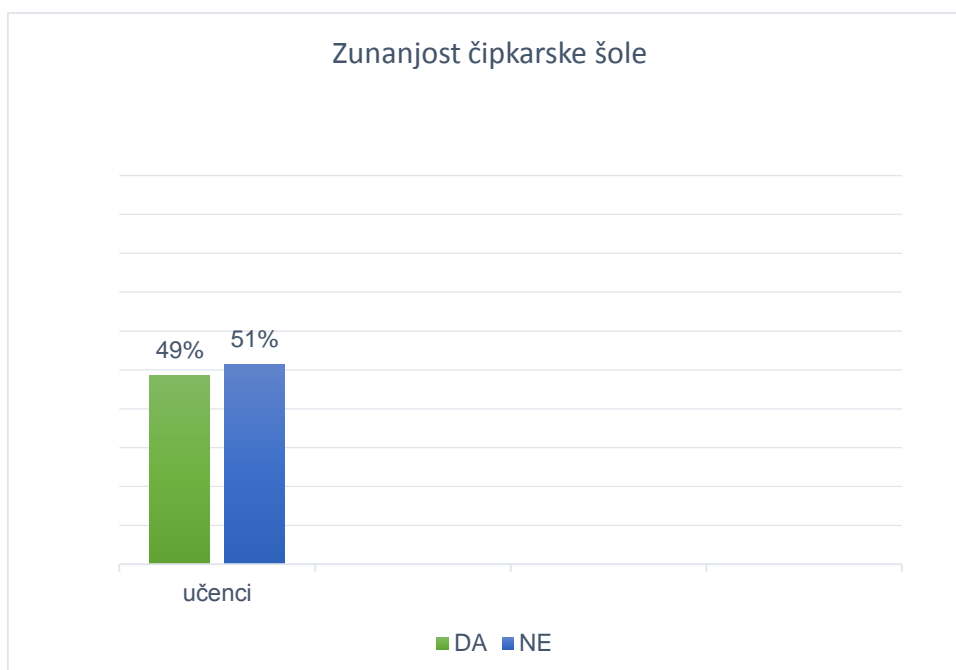
3.2.5 Oblika prostora/učilnice?

Graf 5: Ali ste zadovoljni z obliko prostora/učilnice?

Iz grafa je razvidno, da nekaj učencev ni zadovoljnih s prostorom, ostali so zadovoljni. To nas je presenetilo, saj smo že velikokrat slišali pritožbe oz. komentarje glede oblike učilnice. (Trenutno je v obliki L-črke, zato tudi učiteljica klekljanja izza svoje mize nima pregleda čez celotno učilnico).

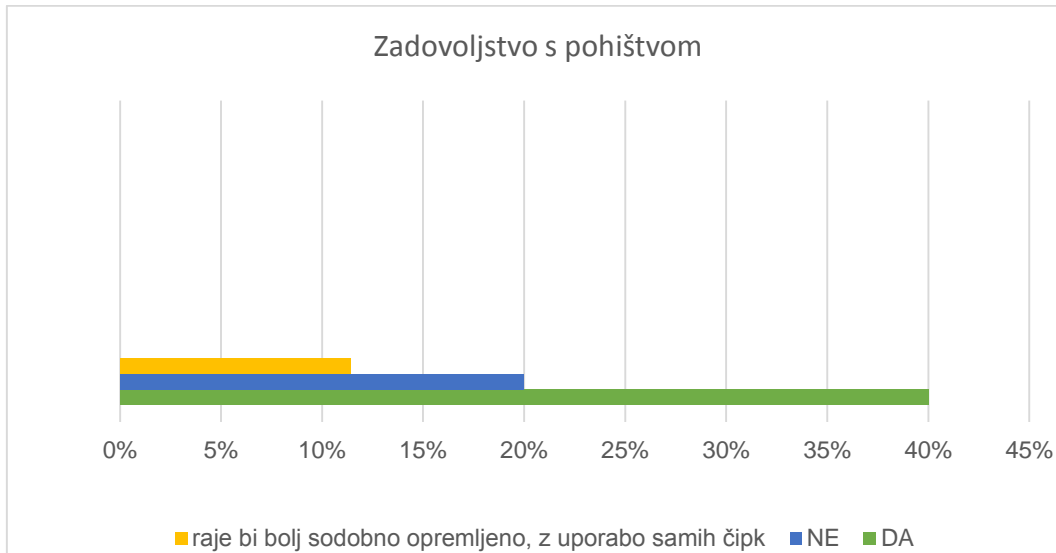
3.2.6 Zunanost čipkarske šole

Graf 6: Ali vam je všeč zunanost čipkarske šole?

Mnenje učenk je zelo deljeno, kljub temu pa ena več kot ne, meni, da bi bilo prav, da bi se od zunaj videlo, da gre za čipkarsko šolo.

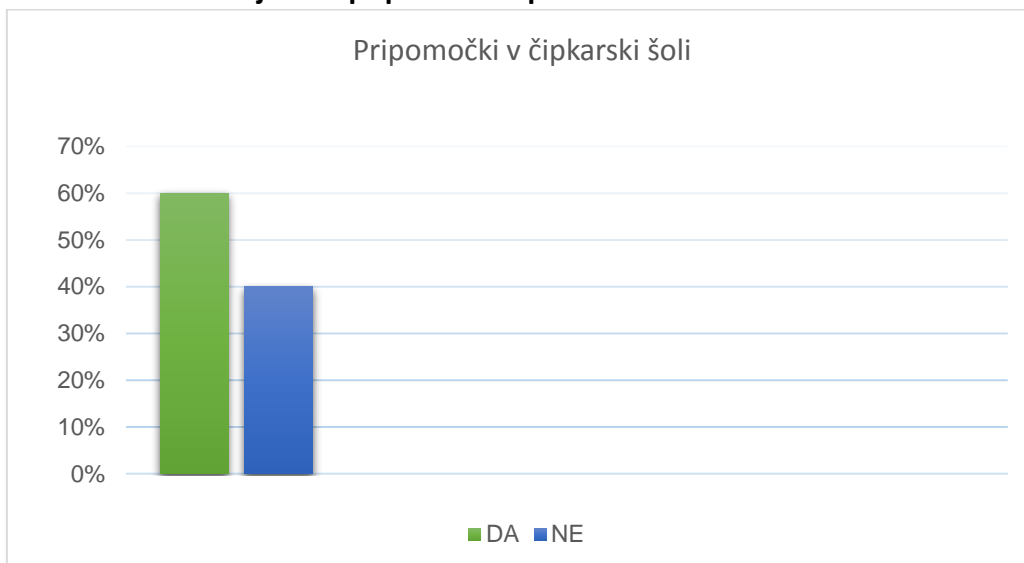
3.2.7 Zadovoljstvo s pohištvom v čipkarski šoli

Graf 7: Ali ste zadovoljni s pohištvom čipkarske šole?

Iz grafa je razvidno, da je velika večina zadovoljna s pohištvom. Le nekaj je učenk, ki bi to spremenile ali bi opremile s sodobnejšim pohištvom. Poseben poudarek je tudi na starih, res že dotrajanih vratih.

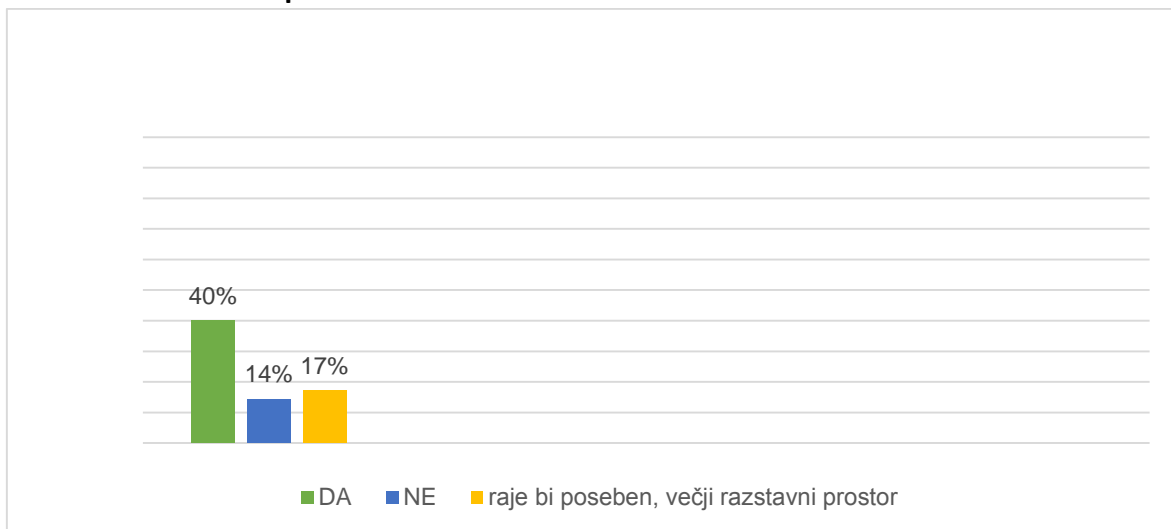
3.2.8 Zadovoljstvo s pripomočki čipkarske šole

Graf 8: Ali ste zadovoljni s pripomočki čipkarske šole oz. shranjevanjem le-teh?

Kot je razvidno iz grafa so anketirane zadovoljne s pripomočki, ki jih uporabljajo pri delu, in shranjevanjem le-teh, nekatere pa bi to tudi spremenile/dopolnile.

3.2.9 Razstavni prostori?

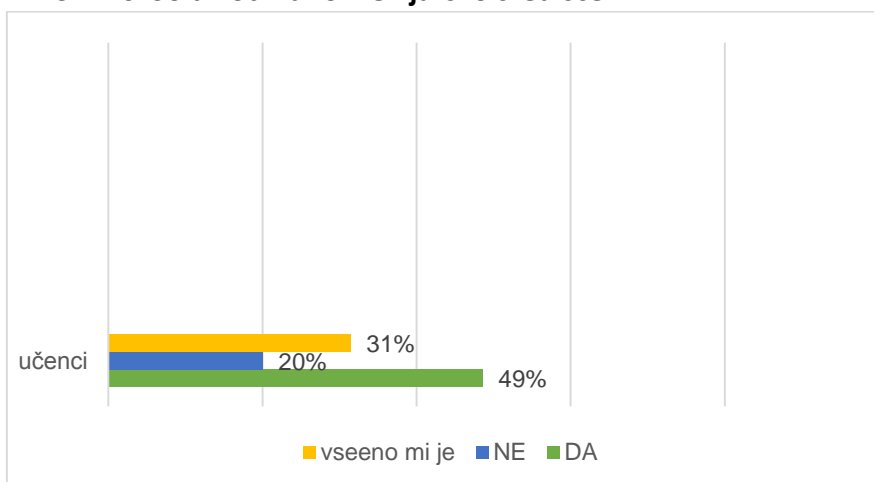

Graf 9: Ali so vam všeč oz. so razstavni prostori v čipkarski šoli dovolj veliki?

Večina anketiranih je zadovoljna z razstavnimi prostori, kar nas je močno presenetilo. Na naši šoli namreč nimamo zgledega razstavnega prostora, večina čipk, sicer zelo malo glede na število izdelanih čipk, je kar na stenah same učilnice.

Hipoteza št. 3 je ovržena.

3.2.10 Šola kot vidno klekljarsko središče

Graf 10: Se vam zdi, da bi bilo potrebno tudi zunanost prostora/objekta, v katerem se nahaja čipkarska šola urediti tako, da je vidno, da gre za klekljarsko središče?

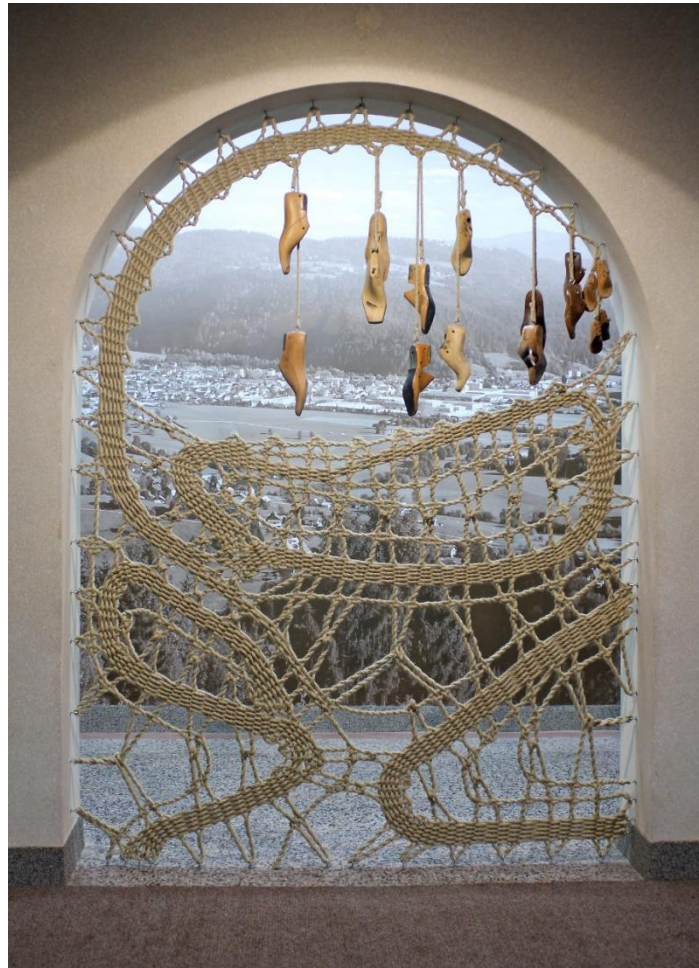
Iz grafa je razvidno, da bi večina učencev rada vidnejše klekljarsko središče, je pa precej tudi takih, ki se s tem ne obremenjujejo. Razlog vidimo v tem, da marsikatera učenka še ni obiskala drugih čipkarskih šol oz. posebnih razstav, se udeležila tekmovanj po drugih klekljarskih središčih, zato jim trenutna situacija ustreza.

4. INTERVJU Z MANCO AHLIN

Odločili smo se za intervju s posebno arhitektko, ki ustvarja v New Yorku in prihaja iz Žirov – Manca Ahlin. Manca je v času osnovnega šolanja obiskovala prav to isto čipkarsko šolo, tudi danes lahko med vzorci, ki jih klekljamo, najdemo številne njene. Po končanem šolanju v Sloveniji se je vpisala na magistrski študij arhitekture v Barceloni, od tam je šla naprej v New York, kjer živi in ustvarja tudi sedaj. Javnost, tudi žirovska, jo je opazila lansko leto, ko je v eni izmed newyorških restavracij naredila 'predelno steno' iz čipke, sicer narejeno iz konopljine vrvi. Ob praznovanju 60-letnice DPD Svoboda v Žireh pa je postavila tudi arhitekturni spomenik, prav tako iz čipke.

Slika 13: Predelna stena Mance Ahlin v New Yorku (vir: citymagazine.si)

Slika 14: Pogled skozi čipkasto okno (foto: Tanja Mlinar)

Njena pot in način ustvarjanja sta se nam zdela zanimiva tudi z vidika naše raziskovalne naloge, tj. arhitekture in klekljanja. Pravzaprav skoraj bolj primerne teme za intervju z Manco ne bi mogli najti.

Kdaj ste se prvič srečali s klekljanjem oz. s čipko?

M: Prvič sem se z njo srečala v prvem razredu, ko mi je sošolka pokazala eno izmed že narejenih čipk in ker mi je bilo všeč, sem se tudi jaz prijavila v čipkarsko šolo.

Koliko časa že klekljate?

M: Od prvega razreda osnovne šole.

Kje ste se šolali?

M: Na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo, Arhitekturna univerza v Ljubljani in na Arhitekturni univerzi v Barceloni.

Zakaj arhitektura?

M: Zmeraj me je zanimala. Ko sem bila majhna, sem se velikokrat igrala v peskovniku in delala raznorazne skulpture, navdušil pa me je tudi moj oče, saj je bil mizar.

Na kaj ste najbolj ponosni?

M: Najbolj ponosna sem na klekljano steno, ki sem jo izdelala za v restavracijo v New Yorku. Presenetil me je pozitiven odziv ljudi. Ponosna sem pa tudi na druge arhitekturne dosežke.

Zakaj ste ostali v New Yorku?

M: Tako mesto kot ljudje so mi bili zelo všeč. Njihov preprost način življenja, ki je drugačen od našega, me je navdušil.

Koliko časa ste že v New Yorku?

M: V New Yorku živim že 5 let.

Ali tam vedo za Slovenijo oz. ali jo povezujejo s čipko?

M: Veliko več ljudi ve za njo, kot bi si mislil. Kdaj se kdo zmede in zamenja Slovenijo s Slovaško. In je ne povezujejo s čipko, razen če kdo dejansko pozna, da so čipke tudi v Sloveniji.

Ali v New Yorku tudi poznajo čipko in klekljanje?

M: Ja, poznajo, vendar drug način čipke. Tako kot imajo različne države drugačne čipke, tako imajo v New Yorku svoj način delanja čipk.

Ali tam prodajate tudi svoje čipke?

M: Ne, ne prodajam jih.

Kakšne sploh so vaše čipke?

M: To niso prtički. Naredila sem par luči iz kablov in iz žice. Veliko izdelkov imam, ki sploh ne vem, kaj naj bi predstavljali. Imam na primer kocko, ki je v celoti iz čipke in sem jo naredila samo zato, ker me je zanimalo, kako bi izgledalo.

Kako ste prišli do povezave med arhitekturo in čipko?

M: Ne vem.

Kako je prišlo do tega da ste naredili steno iz čipke v tisti restavraciji?

M: Arhitekti, ki so oblikovali to restavracijo, so opazili moje delo in me kontaktirali ter me prosili, če bi lahko jaz kaj naredila. Seveda sem se strinjala. Vse smo se dogovorili, podpisali pogodbo in potem, ko smo odšli pogledat, kaj sploh moram narediti, sem videla, kako velik je pravzaprav prostor.

Koliko časa vam je vzela ta čipka?

M: Približno mesec dni.

Ali so vas po tem uspehu veliko kontaktirali za nadaljnja arhitekturna dela?

M: Ja, bilo je veliko povpraševanj in prošenj.

Kakšna mislite, da je prihodnost čipke in njena uporaba?

M: Čipka se bo vedno uporabljala v modi kot dekoracija oz. kot modni dodatek. Seveda pa ni najbolj uporabna. V poročnih oblekah bo vedno všita čipka, brez tega preprosto ne gre. Čipka je veliko v umetnosti in oblikovanju. Kjer je volja tam je pot.

Kako bi čipko lahko uporabil v vsakdanjem življenju?

M: Kot sem že prej rekla, je veliko čipke v modi in oblekah. Zasedila pa sem tudi že, ko je neki Nizozemec razvil žičnato ograjo, v kateri je čipka (Lace Fence).

Manca nam je tudi svetovala, kako v življenju, naj bomo ustvarjalni in si moramo upati.

Slika 15: Manca Ahlin in mlade raziskovalke

5. RAZPRAVA - projektni del

5.1 Nova čipkarska šola

Novo čipkarsko šolo si lahko zamislimo in načrtujemo na podlagi rezultatov ankete.

a) Lokacija:

Z analizirano anketo smo ugotovili, da učencem lokacija učilnice v 3. nadstropju šole ni všeč in bi bili bolj zadovoljni z lokacijo v pritličju. Sklepamo, da se jim pot do 3. nadstropja zdi predolga in bi bilo bolj priročno, če bi bila čipkarska učilnica v pritličju. Zadovoljni pa so, da je čipkarska šola v sklopu osnovne šole, saj jim ni treba odhajati v drugo stavbo in imajo tako čipkarsko šolo na dosegu roke. Obenem je to tudi razumljivo, saj imamo učenci, ki obiskujemo čipkarsko šolo, redno uro na urniku.

Novo čipkarsko šolo smo načrtovali na prostoru, ki sicer ni v lasti šole in na kateri se trenutno nahaja kozolec (ki pa ni povsem uporaben) sosednje kmetije. Predvidevamo, da pa bi se občina/šola in lastniki kmetije uspeli dogovoriti za odkup oz. nadomestno zemljišče. Na eni od spodnjih slik je kozolec desno na sliki. Nekaj metrov bi lahko pridobili tudi na račun nekaj parkirnih mest, ki so v lasti šole. S tega vidika – neposredna bližina obstoječe osnovne šole – nam je načrtovanje tudi olajšalo glede normativov, ki jih predpisujejo navodila s strani Ministrstva za šolstvo (*Pogoj za dobro lokacijo je svež zrak brez prahu, megle, dima, plinov in sevanj. Zemljišče je treba iskati v prisojnem zelenem predelu v bližini parkov, na zdravem gradbenem terenu, ki ni poplaven ali močviren in ima relativno nizek nivo talne vode, ki je varen pred naravnimi katastrofami in zaveten*).

Slika 16: Izdelovanje makete

Slika 17: Pogled na šolo/kozolec z jugozahodne smeri

Med OŠ Žiri in novimi prostori čipkarske učilnice bi naredili prehod, kjer bi se držali navodil Ministrstva (*Hodnik pred učilnicami mora imeti najmanj 2,4 m čiste širine (brez klopi in omar)*). Po tem hodniku bi speljali tudi vse potrebne komunikacijske in druge napeljave iz šole.

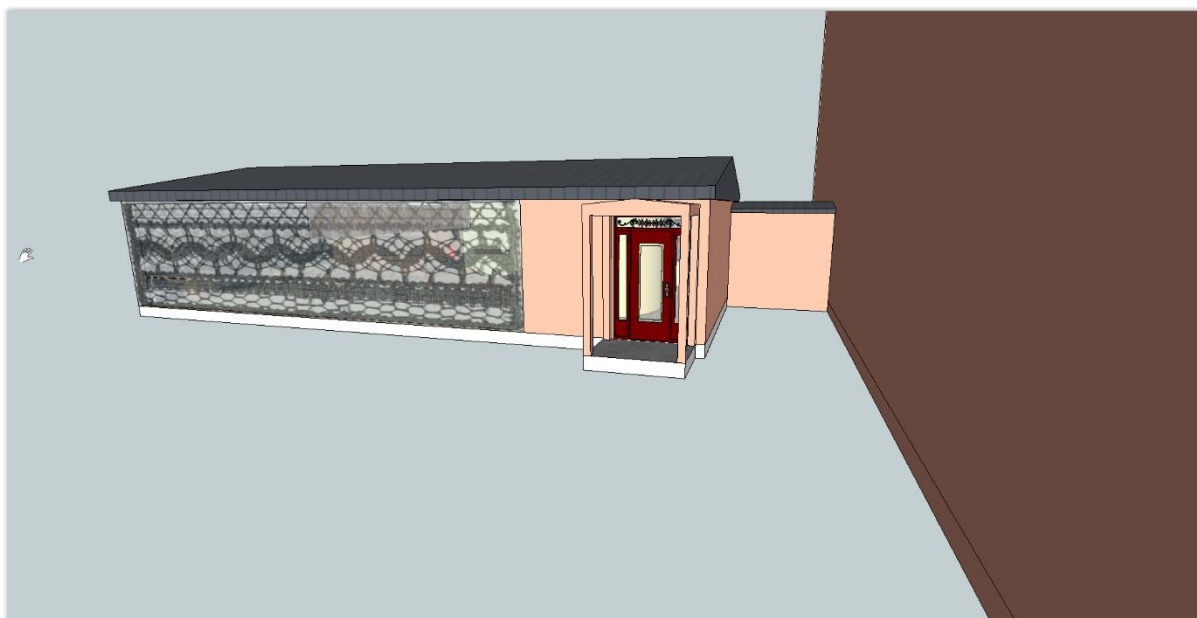

Slika 18: Prehod v čipkarsko učilnico iz šole

Slika 19: Pogled na park pred šolo, v ozadju kozolec

Obenem bi čipkarsko šolo lahko povezali tudi s šolskim parkom, ki ga je kot zadnje svoje delo zrisala priznana slovenska krajinska arhitektka, ga. Juta Krulc. Na fotografiji Slika 19 kozolec desno, park levo. Vse navedeno bi bila gotovo tudi turistična promocija za Žiri.

Slika 20: Pogled na čipkarsko šolo iz ceste

b) Velikost:

Velikost čipkarske šole je za tako veliko število učencev premajhna. Velika je slabih 40m², kar je malo za praktično učilnico, v kateri naenkrat ustvarja okoli 25 učencev različnih razredov. Sicer pa se ob takih pogojih med starejšimi in mlajšimi učenci spletejo nove prijateljske vezi, zaradi česar pa nova čipkarska šola ne bi smela biti prevelika.

Mere nove čipkarske učilnice - dolžina x širina x višina:

- (upošteva se) vse razen šole: 10,3m x 19,459m x 4,54m → površina: 200,43388m²,
- (upošteva se) brez vhoda in prehoda: 9m x 16,567m x 4,54m → površina: 149,123m²,
- (upošteva se) brez vhoda, prehoda in strehe: 8,6m x 16,35m x 3,3m → površina: 140,16m², (upošteva se) samo učilnica, brez vhoda, prehoda in strehe (notranje mere): 8,1m x 12m x 3m površina: 97,23m².

Današnjo učilnico čipkarske šole bi tako povečali več kot enkrat, kljub vsemu pa ne bi učilnice naredili prevelike – sodelovanje med učenci bi bilo še vedno omogočeno. Obenem vzamemo neko srednjo velikost učilnice med učilnico za likovni pouk in učilnico za tehniko (oboje praktični pouk) (*predmetna učilnica za likovno vzgojo - 80 m² • predmetna učilnica za tehniko in tehnologijo - 123 m²*).

c) Notranja razporeditev:

Ker je klekljanje način dela, pri katerem učenci radi sodelujejo in se pogovarjajo (o čemer koli!), bi učilnico opremili z večjimi mizami oz. mizami, za katerimi lahko sedi tudi po 9 učencev.

Ob vprašanju *Ali bi prostor ločili na dva dela?* se večini to ne zdi potrebno. Misliva pa, da bi bilo zanimivo, da bi prostor ločili na dva dela s pomočjo čipkaste pregrade iz vrvi, za kar nam je idejo dala naša intervjuvanka. Kljub temu da se prostor tako vizualno loči, še vedno s čipkasto prosojnostjo deluje enotno.

Slika 21: Pogled izza katedra

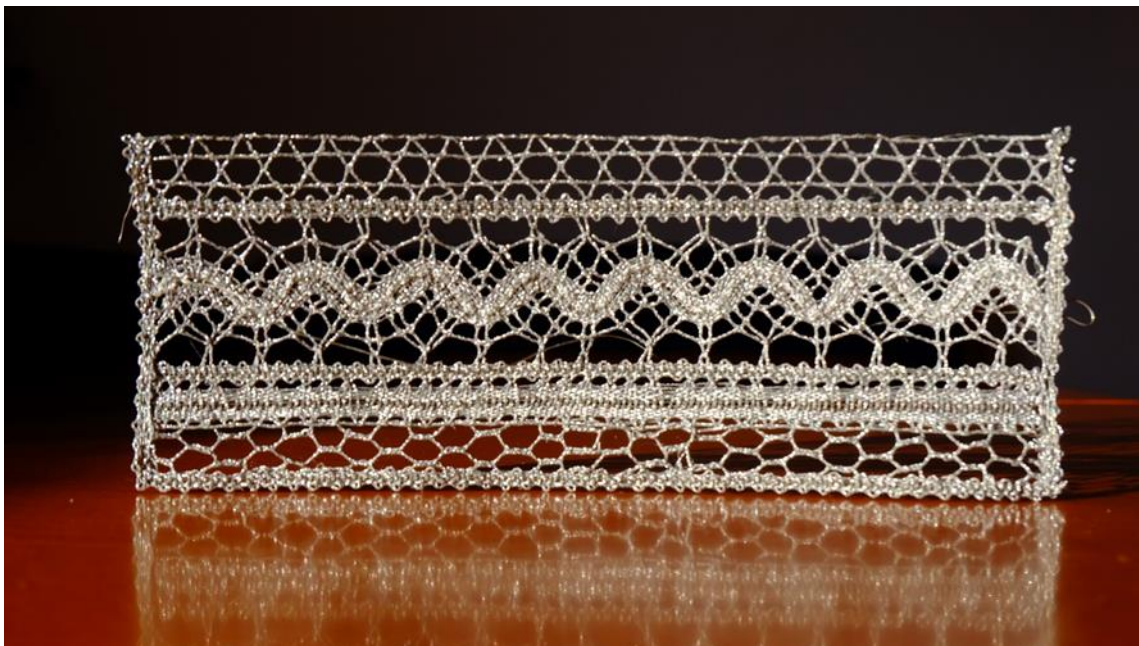
Slika 22: Pogled na čipkarsko učilnico

d) Zunanji videz:

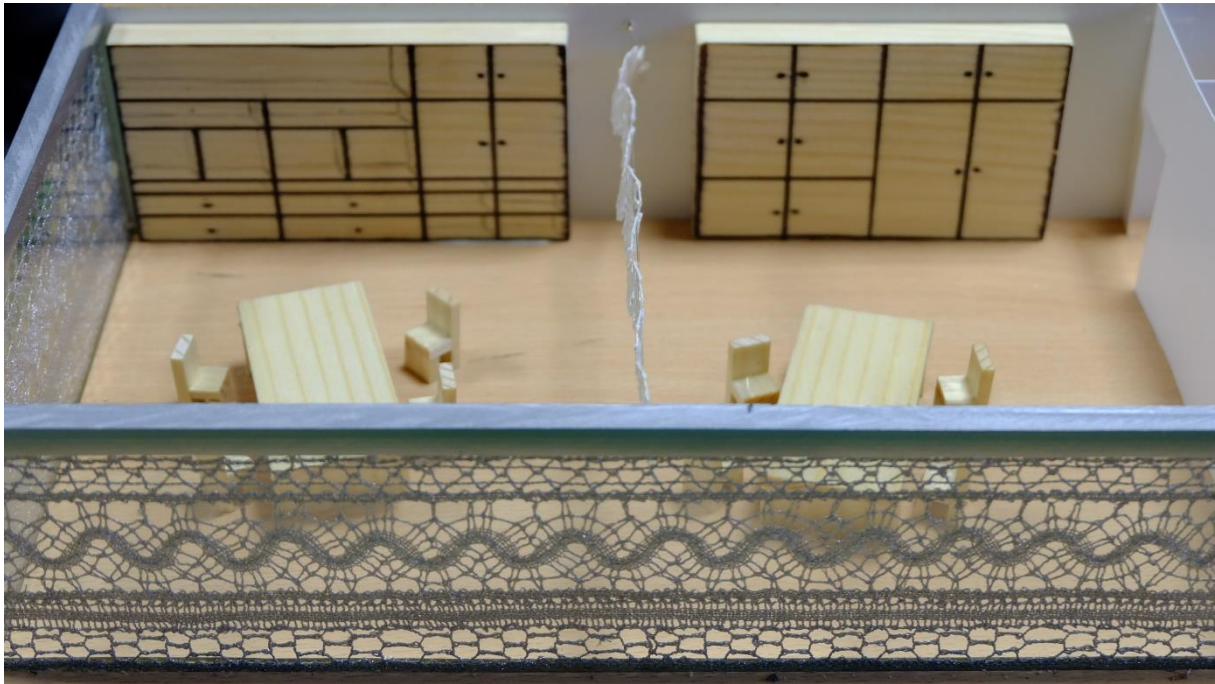
Sedanja čipkarska šola od zunaj ni prepoznavna, zato bi bilo treba to spremeniti. Zunanost bi lahko bila kakor koli povezana s čipko in bi tako že navzven delovala prepoznavno. To bi bila

promocija tako za samo Čipkarsko šolo Žiri, Osnovno šolo Žiri, pa tudi samo občino Žiri. Turisti, ki bi prihajali na ogled Žirov, zagotovo ob pogledu na tako zgradbo ne bi ostali ravnodušni.

Stekleno steno z žičnato čipko smo osnovali na podlagi več arhitekturnih idej, ki smo jih našli na spletu (prim. iskalnik google: lace architecture). Obenem pa s tem zadostimo tudi navodilom z Ministrstva (*Za vse druge prostore v šoli je važna predvsem celodnevna pravilna osvetljenost*).

Slika 23: Žičnata čipka za stekleno steno

Slika 24: Žičnata ograja na maketi

Žičnata čipka je sestavljena iz več tehnik klekljanja.

Postopek klekljanja:

- Za prvo tehniko, imenovano SLEPI RIS, potrebujemo 5 parov sukanca in 1 par žice. Med klekljanjem sva bili pozorni na enakomeren razmik med postavki in da žica gre lepo po sredini.
- Naslednja klekljarska tehnika, imenovana SATOVJE, se kleklja le s štirimi pari. Tukaj moramo biti bolj pozorni na »jeftanje«.
- Sledilo je PLATNO - zanj sva uporabili 6 parov klekeljnev, med njimi pa je bil zopet en par žice. Tehnika je zahtevala več potrpežljivosti, saj je za natančno narejeno platno potreben čas.
- Zopet je na vrsto prišla tehnika SLEPEGA RISA.
- Ko sva prišli do ROGLJIČKOV, sva jim dodali en debelejši par (poleg osmih). Tem parom pa sva naknadno dodali še en klekelj z žico. Morali sva paziti na natančne postavke.
- Zopet tehnika SLEPEGA RISA.

- Na koncu sva se lotili tehnike, ki ji pravimo AŽUR. Potrebovali sva 6 parov navadnega sukanca in le en klekelj z žico, ki je bil ves čas ob strani. Delo je bilo zaradi »jeftanja« nekoliko zamudno.

e) Notranja oprema:

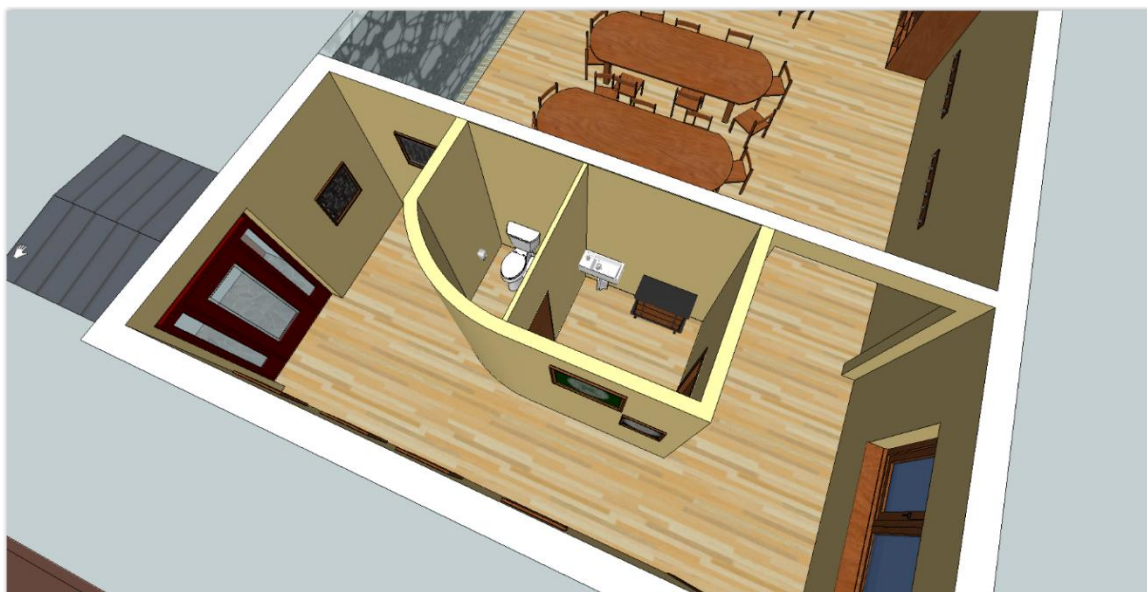
Učenci v čipkarski šoli ne pogrešajo novega pohištva, saj so zadovoljni s šolskim, ki je še dobro ohranjeno. Ker pa obstoječih šolskih miz najbrž ne bi prenašali iz stare učilnice oz. bi jih porabili kje drugje na OŠ Žiri, bi kupili novo pohištvo pri katerem od slovenskih ponudnikov (npr. Atlas oprema, program učilnic za praktični pouk oz. program Fagus (povsem leseno pohištvo). Zaradi narave dela bi bile mize nižje, zato bi izbrali garnituro 3 oz. garnituro 4 (<http://www.atlas-oprema.si/fagus1.html>)

Pohištvu pa bi lahko s posameznimi idejami in izvedbami pridali pravo čipko oz. različne majhne čipkaste dodatke.

f) Razstavni prostori:

V sedanji čipkarski šoli sedaj razstavnih prostorov skoraj ni, in mislimo, da bi jih bilo potrebno ustvariti ter s tem pokazati dosežke in napredek, klekljaric ter ustvarjene izdelke. Poleg čipk bi bil v razstavnem prostoru tudi prostor za fotografije – čipke in klekljanje skozi fotoobjektiv. Tudi npr. določene elemente razstavnih prostorov ponuja Atlas oprema (razdelek muzeji). Razstavni prostori so načrtovani takoj ob vhodu v šolo, kar se zdi razumljivo tudi z vidika ogleda gostov, saj ni potrebno, da potem pot nadaljujejo prav v čipkarsko učilnico. Enako s tem zadostimo tudi navodilom Ministrstva in morebitnih obiskih (*Predvideti je treba zadostne površine za parkiranje avtomobilov in shranjevanje koles.*)

V istem sklopu bi bile tudi sanitarije, kar se nam zdi uporabno tudi iz prej navedenih ogledov (*Na vsakih 50 učencev mora biti najmanj 1 WC in 2 pisoarja, na vsakih 25 učenk pa najmanj 1 WC.*)

Slika 25: Del tlorisa

Slika 26: Del tlorisa makete

Slika 27: Razstavni prostor

6. ZAKLJUČEK

Glede na to, da se sedanja čipkarska učilnica nahaja v stavbi oz. v njenem starejšem delu, ki je že kar star, predvsem pa prostorsko zelo majhen, in se že pogovarjajo oz. načrtujejo nove prostore šole, pravzaprav je projekt že kar daleč, se nam je porodila ideja o novi čipkarski učilnici. Maja in Lucija, kot uporabnici čipkarske učilnice namreč meniva, da je ta premajhna, na bolj odročni lokaciji, predvsem pa se nikjer (tudi navzven) ne vidi, kateremu namenu služi. Navedene pomisleke smo oblikovali v hipoteze (štiri), pripravili vprašalnike v obliki ankete, večinoma zaprtega tipa. Uporabnike čipkarske šole smo spraševali o lokaciji, prostoru (funkcionalnosti in obliki), razstavnih prostorih ipd. Po izvedeni anketi, ki nam je v večini potrdila najino mišljenje, smo dobili motivacijo za načrtovanje novih čipkarskih prostorov. S pomočjo Jureta smo tudi računalniško načrtovali novo čipkarsko učilnico in jo opremili – standardom in namenu skladno. Ob koncu smo izdelali še maketo, v merilu 1 : 50, vanjo vnesli tudi klekljane elemente in jo postavili ob naši osnovni šoli.

Začetna zamisel zamišljene nove čipkarske šole se je preko naloge stopnjevala do te mere, da smo ob načrtovanju vedno bolj ugotavljali, da vse to resnično je mogoče in bi se dalo izvesti v praksi. Verjetno so največji problem sredstva, volja in želja uporabnikov obstoječe čipkarske učilnice.

Tudi učencem smo ob koncu našega dela predstavili izdelek: glasovali so lahko, ali jim je zamisel nove čipkarske učilnice všeč ali ne, in prav vsi uporabniki čipkarske šole, ki so oddali glas (52), so dejali, da ja (odgovarjale so tudi učenke nižje stopnje). S tem je hipoteza št. 4 potrjena, naše delo pa se je izkazalo kot dobro zamišljeno.

Kljub vsemu pa menimo, da bi – glede na to, da so Žiri eno od treh večjih klekljarskih središč – lahko zagotovili sredstva tako na občinski, državni kot evropski ravni. Lani in letos smo namreč zasledili vpis (tudi žirovske klekljane čipke) kot živo mojstrovino državnega pomena. In če je navedeno: *Živa mojstrovina se razglasi zato, da se poveča zavedanje o njenem pomenu na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, da se povečata njena prepoznavnost in javna dostopnost in da se spodbudi njeno ohranjanje.* (http://www.mk.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/6851/), bi predlagana čipkarska šola v Žireh bi k slednjemu zagotovo pripomogla.

7. VIRI IN LITERATURA

Ahlin Manca, ustno sporočilo, Žiri, oktober 2015.

Atlas pohištvo, pridobljeno na: (<http://www.atlas-oprema.si/fagus1.html>), 15. 1. 2016.

Bele stezice v vrtincih življenja. Glavna urednica Marija Stanonik. Ljubljana: Pegaz International, 2006.

Ministrstvo za kulturo predlaga razglasitev klekljanja čipk za živo mojstrovino državnega pomena, pridobljeno na:

http://www.mk.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/6851/), 27. 2. 2016.

Navodila za graditev osnovnih šol v republiki Sloveniji, pridobljeno na:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/razpisi/investicije/inv_6_navodila_OS.pdf, 22. 12. 2015

Novak, Petra.: Čipkarska šola Žiri, Oidfa Bulletin, št. 3, leto 2015, str. 28-31.

90 let Čipkarske šole v Žireh: Osnovna šola Žiri, Žiri, 1996.

100 let Čipkarske šole v Žireh: Osnovna šola Žiri, Žiri, maj 2006.

Online poizvedbe po podatkih po arhivskem gradivu. Pridobljeno na:

<http://www.siranet.si/deskriptorensuche.aspx>, 3. 1. 2016.

Slovenka Manca Ahlin oblikovala idrijsko čipko, ki krasi restavracijo v New Yorku, pridobljeno na: <http://citymagazine.si/clanek/slovenka-manca-ahlin-oblikovala-idrijsko-cipko-ki-krasi-restavracijo-v-new-yorku/>, 16. 11. 2015.

8. PRILOGE

Anketa o Čipkarski šoli Žiri

Smo učenci 9. razreda in delamo raziskovalno nalogo o čipkarski šoli na OŠ Žiri. Prosili bi te, da izpolniš kratek vprašalnik o zadovoljnosti s prostorom Čipkarske šole. Anketa je povsem anonimna.

Maja, Lucija in Jure

1. Ali vam ustreza, da se Čipkarska šola nahaja v sklopu Osnovne šole? a) DA b) NE

2. Ali vam je lokacija čipkarske v 3. nadstropju šole všeč? a) DA b) NE

Če ne, kje bi jo raje imeli: a) v pritličju b) v 1. ali 2. nadstropju c) na posebni lokaciji v šoli

3. Ali se vam zdi velikost učilnice ...: a) premajhna b) primerna c) prevelika

4. Se ti zdi, da bi bilo bolje ločiti prostor in opremo le-tega glede na znanje klekljaric (npr. nekje se klekljajo lažje tehnike, drugje težje ...)? a) DA b) NE

5. Ali ste zadovoljni z obliko prostora/učilnice? a) DA b) NE

6. Ali vam je všeč zunanost čipkarske šole – da se od zunaj ne vidi, da gre za prostore čipkarske šole? a) DA b) NE

7. Ali ste zadovoljni s pohištvom (stoli, mize, oprema) čipkarske šole?

a) DA b) NE c) raje bi bolj sodobno opremljeno, z uporabo samih čipk

8. Ali ste zadovoljni s pripomočki čipkarske šole oz. shranjevanjem le-teh? a) DA b) NE

9. Ali so vam všeč oz. so razstavni prostori v čipkarski šoli dovolj veliki?

a) DA b) NE c) raje bi poseben, večji razstavni prostor

10. Se vam zdi, da bi bilo potrebno tudi zunanost prostora/objekta, v katerem se nahaja čipkarska šola urediti tako, da je vidno, da gre za klekljarsko središče?

a) DA b) NE c) vseeno mi je

Hvala za tvoje odgovore!